

Висновок
рецензента, кандидата педагогічних наук, доцента
Коваль Тетяни Василівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Силенко Надії Іванівни на тему «Формування національно-культурної
ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи»
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 011 освітні, педагогічні науки

Дисертаційне дослідження Н.І. Силенко присвячене важливій та актуальній науковій проблемі, результати якої відзначаються науковою новизною.

Стратегія нашої країни, що відбиває сучасні об'єктивні виклики й пов'язана з патріотичними, національно-культурними вимірами, збереженням історичної пам'яті, а також з орієнтирами на формування національних ідеалів, національної гідності, національної самосвідомості, зумовлює вагомість розробки проблеми національно-культурної ідентичності особистості як на теоретичному, так й практичному рівнях. Проте при зазначеній вище досить широкій дослідженості проблеми національно-культурної ідентичності особистості, питання її сутності та структури у сучасних вимірах залишаються дослідженими лише аспектно, а особливо проблема формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи.

Дисертантка аргументовано визначила актуальність, предмет, об'єкт, мету та завдання дослідження. Зміст дисертації засвідчує ґрунтовну обізнаність із предметом наукової проблеми, що дозволило викладати думки логічно й послідовно, обґрунтовано формулювати висновки.

Особливо, як позитивний момент, необхідно відмітити високу методологічну культуру, завдяки якій забезпечується послідовність розробки теоретичних завдань та переходи від проблемних ліній. Слід відзначити, що для досягнення поставлених цілей в роботі був вдало використаний міждисциплінарний комплексний підхід із застосуванням як загальнонаукових, так і конкретно-наукових принципів та методів пізнання, які дозволили проаналізувати літературу з проблеми, а також дослідити низку феноменів в людському бутті, які стосуються предмету дослідження. Плідним стало використання аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, інтерпретації, концептуалізації, що в сукупності забезпечило досягнення поставлених завдань дослідження.

Враховуючи, що цінності особистості є суттєвим компонентом її стійких смислових утворень, є логічним звернутися до смислової сфери особистості. Авторка трактує цінності як соціоособистісне утворення, що пов'язане з мотивами, потребами, смислами особистості та є орієнтиром й цінним нормативом у всіх напрямках її життєдіяльності, зокрема: у потребі усвідомлення менталітету й ментальності українського народу; у прагненні до

розуміння ціннісних орієнтирів сучасного українського суспільства; у почутті ідентичності та ціннісному ставленні до Батьківщини, потребі у діяльності на її благо на основі патріотичних цінностей; у ідентичності і приналежності до української нації.

У першому розділі авторка вдало систематизувала наукові доробки попередників, визначила стан наукової розробки теми; охарактеризувала базові поняття дослідження.

У другому розділі встановлено відповідні критерії, показники та рівні сформованості національно-культурної ідентичності молодших школярів; розкрито методика організації та проведення констатувального етапу експерименту; проведена діагностика рівнів сформованості національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи.

У третьому розділі експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи; проаналізовано результати педагогічного експерименту та встановлено перспективи подальшого наукового пошуку щодо розв'язання окресленої проблеми.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що: *вперше* теоретично обґрунтовано *організаційно-педагогічні умови* формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї (підвищення професійної компетентності вчителів щодо формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї на демократичних засадах; спрямованість виховних зусиль школи і сім'ї на формування національно-культурної ідентичності учнів початкової школи; впровадження традиційних та інноваційних форм взаємодії педагогів та батьків, спрямованих на формування національно-культурної ідентичності молодших школярів); визначено *критерії* сформованості національно-культурної ідентичності молодших школярів («уявлення про національно-культурну ідентичність»; «бажання проявляти національно-культурну ідентичність»; «прояв національно-культурної ідентичності у поведінці») з відповідними показниками та охарактеризовано рівні сформованості національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї (високий, середній, початковий); *уточнено* сутність поняття «національно-культурної ідентичності учнів початкової школи» як інтегральна динамічна особистісна властивість, яка відображає почуття любові до України, до людей; ціннісне ставлення до України, обізнаність з національною символікою, державними святами, традиціями, історичними подіями, видатними людьми України, які через гуманістичні переживання дитини втілюються у їхній поведінці; *структурні компоненти* національно-культурної ідентичності (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний); сутність поняття «взаємодія сім'ї та школи» щодо формування національно-культурної ідентичності молодших школярів як основний чинник у проведенні виховної роботи з національно-патріотичного виховання молодших школярів, де суб'єктами виступають вчителі, батьки, учні

початкової школи; процес спільної взаємоузгодженої і взаємовідповідальної діяльності вчителів і батьків, що передбачає обмін інформацією, організацію спільних дій для формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї; подальшого розвитку дістали форми та методи виховної роботи з формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні у освітній процес закладів освіти організаційно-педагогічних умов формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії школи та сім'ї; навчально-методичного посібника для вчителів («З Україною в серці»); семінарів-практикумів для вчителів («Мозаїка національно-культурної ідентичності»), «Календар взаємодії сім'ї та школи» та «Відкриваємо Україну разом», «Абетка Українознавства», «Онлайн-взаємодія з батьками», «Творча Україна») та тренінгової програми «Основи формування національно-культурної ідентичності молодших школярів» із відповідним методичним забезпеченням; діагностичного інструментарію для з'ясування рівнів сформованості національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи.

Дисертація Н.І. Силенко на тему: «Формування національно-культурної ідентичності молодших школярів у процесі взаємодії сім'ї та школи» є цілісним завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваних проблем, аргументованістю висновків та практичним значенням відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти та
інноваційної педагогіки
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

